ALTERNATOR
Misliti znanost.

Kdo se boji kulturnega marksista?

22. 4. 2021

Number: 24/2021

Author:

- Lea Kuhar



Foto: Arne Hodalič, računalniška obdelava: Katja Bidovec

Globalna epidemija covida-19 je za trenutek poenotila raziskovalno skupnost. Po eni strani s tem, da so bili raziskovalci različnih področij in disciplin hkrati soočeni z neznanko, ki jih je prisilila, da vsak na svoj način preoblikujejo in dopolnijo področje svoje vednosti. Po drugi strani pa jo je poenotila s tem, ko ji je pokazala, da se raziskovalci v tem kritičnem obdobju ne borijo zgolj z neznanim virusom, temveč hkrati tudi tekmujejo za monopol nad produkcijo vednosti o njem. Pojavitev novega virusa je namreč razkrila razsežnosti, do katerih so se v zadnjih dveh desetletjih v družbi razširile teorije zarot. Teorije zarot so prepričanja, da močne sile iz ozadja manipulirajo dogodke v svetu in da je zgolj določena skupina posameznikov sposobna razumeti te manipulacije. Teorije zarot nimajo svojega znanstvenega aparata, ki bi omogočil izvajanje preverljivih empiričnih raziskav. Sestojijo zgolj iz mnoštva mnenj in kontradiktornih pozicij, ki vsak poskus njihovega razumevanja pahnejo v spiralo nesmiselnih in slabo utemeljenih trditev. Vendar pa jim kljub temu uspeva proizvajati vednost o svetu, ki postaja z leti čedalje bolj popularna in ki znanstvenike postavlja v položaj, ko morajo upravičevati svoj obstoj ter celo dokazovati relevantnost svojih teorij. Leta 2020 je pri založbi Routledge izšel sedemstostranski zbornik (https://www.routledge.com/Routledge-Handbook-of-Conspiracy-Theories/Butter-Knight/p/book/9780815361749) na temo teorij zarot, ki vsebuje znanstvene prispevke raziskovalcev različnih znanstvenih disciplin. Zbornik je rezultat skupinske raziskave, ki jo je 150 znanstvenikov opravilo v 35 evropskih državah. Na tem mestu ne moremo izpostaviti vseh ugotovitev posameznih raziskav, izpostavili bomo zgolj temeljno idejo, ki je v ozadju vseh: če hoče znanost še naprej uveljavljati monopol nad produkcijo vednosti o svetu, mora najprej ugotoviti, kaj natanko je tisto, kar ta monopol izpodriva. Z drugimi besedami: če hoče znanost obraniti svojo pozicijo v svetu pred teorijami zarot, je ključno, da razume, kakšne teorije zarot obstajajo in kako delujejo.

V Sloveniji se ta čas pojavlja ena specifična teorija zarote, ki ima izjemno močen političen vpliv in ki ji doslej slovenska znanstvena skupnost še ni posvetila nikakršne pozornosti. Ta teorija zarote je teorija zarote o *kulturnem marksizmu*. Poglejmo si nekaj primerov. Lansko poletje je na Bledu potekal dogodek (https://europeuncensored.com/si) , na katerem so predsedniki treh evropskih držav razpravljali o identitetni krizi, v kateri naj bi se znašla Evropska unija. Identitetna kriza naj bi nastala zaradi težav, kot so masovno priseljevanje, premajhna rodnost in čedalje močnejši evroskepticizem, ki je med drugim pripeljal do brexita. V večurni razpravi so sodelujoči na dogodku ugotavljali, da je Evropa trenutno v vojni z nevidnim sovražnikom, ki ogroža judovsko-krščansko tradicijo,

krščansko demokratično dediščino, kulturno in nacionalno samoidentiteto sodobne Evrope. Na vrhuncu največje pandemije v zadnjih sto letih in v trenutku, ko se je večina evropskih držav spopadala z veliko zdravstveno, politično in ekonomsko krizo, je trenutni slovenski premier Janez Janša zaključil dogodek z izjavo (https://www.total-slovenia-news.com/politics/6576-jansa-pledges-to-fight-cultural-marxism-in-online-discussion-with-orban-vucic-on-future-of-europe) , da največjo grožnjo za Evropsko unijo danes predstavlja kulturni marksizem. Dogodek na Bledu se umešča v že kar zajetno zgodovino strahu pred neznano politično tvorbo, ki naj bi že nekaj let obvladovala slovenski javni prostor. Trenutni poslanec stranke SDS v državnem zboru Branko Grims je pred časom v eni izmed svojih objav na Twitterju zapisal, da bi morala Slovenija odstopiti od Istanbulske konvencije, »ker se je izkazalo, da so jo zlorabili kulturni marksisti LGBT in vanjo podtaknili svojo ideologijo (raznih 'družbenih spolov' etc.), ki jo vsiljujejo celo že otrokom..!« Ravno tako je v državnem zboru ob interpelaciji ministrice za šolstvo nedavno dejal, da je treba iz šol »nagnati vso LGTB in ostalo kulturno-marksistično indoktrinacijo, ki je je šolstvo polno, notri prinesti pravo slovensko tradicijo in slovensko kulturo«. Podobno sta državni sekretar za državno varnost Žan Mahnič in predsednik Domovinske lige Bernard Brščić v javnosti že večkrat izrazila svoje simpatije do skrajno desnega gibanja *Generacija identitete*, ki v predgovoru izjemno rasističnega, ksenofobnega in fašističnega *Manifesta za domovino* (https://plus.si.cobiss.net/opac7/bib/296202496) zapiše, da »danes glavni sovražnik zahodne civilizacije ni islam. V primerjavi z zločestnostjo kulturnega marksizma je [le-ta] opomba pod črto«.

Kaj pravzaprav je kulturni marksizem in zakaj bi se ga morali tako zelo bati? Kulturni marksizem je teorija zarote desnice, ki pravi, da poskuša trenutna levica s politično korektnostjo, identitetnimi boji, feminizmom in podpiranjem migracij uničiti vrednote zahodne krščanske družbe. Vznik kulturnega marksizma naj bi bil neposredna posledica zatona ekonomskega marksizma. Pojavil naj bi se že v obdobju hladne vojne, vendar pa naj bi se dokončno vzpostavil šele s padcem Sovjetske zveze in vsesplošnim spoznanjem levih gibanj, da vladavine socializma ne bo mogoče doseči s prevratom ekonomske baze, temveč se bo treba osredotočiti na njeno nadzidavo. Šlo naj bi za novo obliko tega, kar sta Hitler in Goebbels v nacistični Nemčiji poimenovala »kulturni boljševizem«. Tako kot pri klasičnem ekonomskem marksizmu naj bi bil tudi glavni namen kulturnega marksizma odprava kapitalističnega načina produkcije, vendar pa, kot to dobro povzame citat enega izmed številčnih desničarskih blogov (http://tradicijaprotitiraniji.blogspot.com/2018/07/kaj-je-kulturni-marksizem.html) na to temo, »ekonomski marksizem postavlja v vlogo zatiralca kapitalizem, kulturni marksisti pa trdijo, da je heteroseksualen beli moški s svojo kulturo, družino in rasno identiteto ta, ki zatira druge«. Kljub temu, da ima Slovenija svojo marksistično zgodovino, ki sega predvsem v čas nekdanje Jugoslavije, se s svojimi izjavami slovenska politika umešča na globalno prizorišče, kjer je kulturni marksizem prisoten že dobro desetletje, v bolj obskurnih teorijah zarote pa še veliko dlje. V Ameriki, kjer je trenutno najbolj popularna teorija zarote QAnon, katere pripadniki so bili med drugim neposredno vključeni v letošnji napad na Kapitol (https://theconversation.com/qanon-and-the-storm-of-the-u-s-capitol-the-offline-effect-of-online-conspiracy-theories-152815) , je kulturni marksizem vstopil v splošno javnost leta 2016, ko sta ga popularizirala bivši ameriški predsednik Donald Trump, ki ga je postavil za enega izmed svojih glavnih sovražnikov v prvih predsedniških volitvah, in kanadski profesor psihologije Jordan Peterson, ki ga je prikazal kot glavnega akterja v boju za pripoznanje spolno nevtralnih zaimkov. Med drugim se je njegova popularnost tako hitro razširila zato, ker se je delno umestil v skrajno desno antisemitsko teorijo o globalni judovski zaroti, ki naj bi uničevala zahodne krščanske vrednote. V tej obliki je postal tudi povod za več umorov in napadov. Eden izmed najhujših primerov je strelski pohod skrajno desnega terorista Andersa Breivika, ki je leta 2011, tik pred napadom, v katerem je ubil 77 ljudi, objavil manifest, kjer je več kot stokrat navedel, da se bori proti kulturnim marksistom.

V tuji literaturi lahko najdemo več znanstvenih člankov, ki faktično preverjajo trditve teorije zarote o kulturnem marksizmu ali kritično analizirajo njene pozicije (glej npr. Andrew Woods (https://www.palgrave.com/gp/book/9783030187521) , Jérôme Jamin (https://link.springer.com/chapter/10.1057%2F9781137396211_4) , Rachel Busbridge idr. (https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13504630.2020.1787822)). Na tem mestu bomo zato nekoliko obrnili perspektivo. Namesto da bi preverjali, »kaj od vsega tega je sploh res«, se bomo vprašali, kaj strah pred kulturnim marksizmom pove o političnem diskurzu, ki ta strah proizvaja. Vprašali se bomo, *katera desnica konstruira kulturnega marksista? Kakšno funkcijo ima ta za njen obstoj?*

Prva lastnost desnice, ki nastane in se vzpostavlja s konstrukcijo kulturnega marksista, je, da *se pojavi kot posledica nemožnosti konca zgodovine*. Kaj mislimo s tem? Zanimivo je, da se ideja kulturnega marksista, ki bo uničil tradicionalne vrednote zahodne kulture, ni pojavila v času realno obstoječih socializmov, temveč po njihovem koncu. Pojavila se je v trenutku, ko se je zazdelo, da sta povsod prevladala prosti trg in liberalna demokracija in da nobena druga alternativa ni več mogoča. Kot opozori Alenka Zupančič (https://www.alternator.science/sl/daljse/konec/) , ta čas ni toliko zaznamovan s koncem zgodovine in ideologij kot z ujetostjo, ki jo povzroča nezmožnost takšnega konca. Z drugimi besedami: konec zgodovine, v katerega naj bi nas pripeljala propad Sovjetske zveze in padec berlinskega zidu, družbe nista osvobodila od vseh mogočih ideologij, temveč sta jo ujela v eno samo ideologijo, ki družbo drži v času, ki se ne more končati. Lahko bi rekli, da se kulturni marksizem kot teorija zarote pojavi v zgodovinskem trenutku, ko se sama desnica začne zavedati neskončnosti konca, v katerega je ujeta, in prične – vsaj do določene mere – ponovno verjeti v možnost družbenega delovanja. Francis Fukuyama je med prvim velikim valom covid-19 pandemije na Twitterju objavil, da se je zmotil in da zgodovine vendarle še ni konec. Za podobno prelomen trenutek je poskrbel Boris Johnson (https://www.theguardian.com/politics/2020/mar/29/20000-nhs-staff-return-to-service-johnson-says-from-coronavirus-isolation) , ko je po nekaj dnevih samoizolacije zaradi okužbe s covidom-19 iz bunkerja sporočil, da družba vendarle obstaja, s čimer je aludiral na znani rek bivše predsednice vlade Margaret Thatcher, da je družba v svojem temelju zgolj vsota posameznikov.

Druga lastnost desnice, ki nastane in se vzpostavlja s konstrukcijo kulturnega marksista, je, da se vzpostavlja in ohranja kot nenehno proizvajanje (ne)smisla. Pri pojavu kulturnega marksizma kot teorije zarote ne gre zgolj za spoznanje o tem, da je svet ponovno mogoče spreminjati, temveč gre predvsem za ponovno osmislitev sveta, ki temelji na ideji, da se takšna sprememba že dogaja. Peter Klepec (https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-IOTQEYWR) pokaže, da teorija zarote deluje kot fantazma, kar pomeni, da neprestano osmišlja in tvori povezave med mnoštvom raznovrstnih informacij. Če se zdi, da je teorija zarote nesmiselna, je to zgolj zato, ker proizvaja preveč smisla. Vsakemu podatku lahko podeli velik pomen in osmisli povezavo med še tako različnimi in nepovezanimi informacijami. To med drugim počne tako, da izniči razliko med vednostjo in verovanjem. Na deklarativni ravni ves čas govori o vednosti, medtem ko se pri njeni utemeljitvi sklicuje zgolj na verovanje v lastni prav. S proizvajanjem fantazme kulturni marksizem kot teorija zarote zakriva prvotno zagato, iz katere izhaja in ki smo jo poimenovali nemožnost konca zgodovine. Fantazma kulturnega marksizma v večji meri temelji na kvaziznanstvenih časopisnih člankih, na internetnih blogih in poročilih, iz katerih je razvidno, da njihovi avtorji nikoli niso brali primarnih virov, na katere se sklicujejo. En tak primer predstavlja članek, ki ga je leta 1992 napisal Michael Minnicino (https://ia800401.us.archive.org/24/items/TheNewDarkAgeTheFrankfurtSchoolAndPoliticalCorrectness/The%20New%20Dark%20Age%20-%20The%20Frankfurt%20School%20and%20Political%20Correctness.pdf) in ki mu zgodovinar in filozof Martin Jay pripisuje vsebinsko

zasnovo zarote kulturnega marksizma. V tekstu Minnicino pravi, da je Amerika padla v novi temni vek, ki je nastal kot posledica vsesplošnega zatona kulturnih in intelektualnih vrednot Združenih držav Amerike in držav zahodne Evrope. Zaton vrednot naj bi teoretsko zasnoval Antonio Gramsci, realizirali pa naj bi ga György Lukács in pripadniki frankfurtske šole. Namen slednjih naj bi bil ustvariti nove kulturne forme, ki bodo povečale odtujenost populacije in s tem pahnile našo civilizacijo v barbarizem. To naj bi storili tako, da bi izumili nove tehnike množičnih medijev in oglaševanja, s katerimi naj bi upravljali s splošnim javnim mnenjem in celo s političnimi volitvami. Po eni strani naj bi avtorji, kot sta Theodor Adorno in Walter Benjamin, v svojih teoretskih delih kritizirali zahodno kulturo in promovirali nove forme estetske odtujitve. Te naj bi povečale odtujenost prebivalstva in s tem ljudem pokazale, kako resnično odtujujoče je življenje brez socializma. Po drugi strani naj bi se avtorji, kot sta Erich Fromm in Herbert Marcuse, s svojimi študijami seksualnosti spravili na obliko tradicionalne družine, ki ima po njunem mnenju avtoritarne tendence. Kot smo že omenili, se v tem članku ne bomo ukvarjali s faktičnim preverjanjem omenjenih trditev. Bi pa vseeno opozorili na to, da je Minnicinova teorija nastala brez dejanskih referenc na primarno literaturo ali utemeljenih virov informacij. Morda ravno zaradi lastnih pretenzij po ustvarjanju vednosti, ki bo pojasnila vse, desnica, ki se vzpostavlja prek konstrukcije kulturnega marksista, tako zelo nasprotuje dejanskim institucijam vednosti. Andrew Woods (https://www.palgrave.com/gp/book/9783030187521#aboutAuthors) trdi, da so teorije kulturnega marksizma z leti postajale čedalje bolj osredotočene na izobraženo populacijo in na ameriške kampuse, kjer je dani izraz postal sinonim za politično korektnost. Program, s katerim naj bi kulturni marksizem uničil zahodno kulturo, je sestavljen iz štirih korakov: (i.) na univerze naj bi vpeljali LGBT+ študije, ženske študije, študije temnopoltih ipd.; (ii.) vsako desno pozicijo naj bi enačili s fašističnimi tendencami; (iii.) poskušali naj bi uničiti koncept heteroseksualnega zakona; (iv.) zavzemali naj bi se za politično korektnost in s tem odvzeli privilegij belim moškim višjih družbenih razredov ter poskrbeli za uveljavitev dotlej zatiranih skupin prebivalstva. Na tem mestu naj dodamo še to, da ko govorimo o slovenski verziji kulturnega marksizma, govorimo o nekakšni mešanici antisemitske teorije frankfurtske šole in strahu pred politično korektnostjo na univerzah. Kot smo že omenili, slovenska različica v osnovi prevzema ameriški okvir, vendar mu dodaja slovenske značilnosti. V našo različico se tako vključijo še milijarder George Soros, »boter begunske krize in mavričnih revolucij«, ki naj bi trenutno v Sloveniji pripravljal teren za Rothschilde in njihov prevzem Balkana; dolge lovke udbomafije, ki so se polastile globoke države in so zgradile mafijsko mrežo, ki se je pletla vse od Kocbeka do Mercatorja; profesorji in profesorice Fakultete za družbene vede in ostalih družboslovnih fakultet, ki s svojo »LGTB in ostalo kulturno-marksistično indoktrinacijo« uničujejo »pravo slovensko tradicijo in slovensko kulturo«; in seveda Murgle.

Tretja lastnost desnice, ki se vzpostavlja s konstrukcijo kulturnega marksista, je, da deluje zgolj zato, da se ne bi nič spremenilo. Kot smo pojasnili, se njen diskurz razvije kot posledica ujetosti v nemožnost konca zgodovine, to ujetost pa poskuša odpraviti, tako da svet na novo osmisli. K temu dodajmo še to, da novi smisel sveta, ki ga v svoji fantazmi proizvede, temelji ravno na ideji, da se sprememba že dogaja, ta pa (paradoksno) deluje kot blokada, da bi se dejansko kaj spremenilo. Drža političnega diskurza desnice, ki konstruira kulturnega marksista, je drža lažne aktivnosti. Je drža, ki ustvarja videz, da ukrepa, a v resnici zgolj zakriva lastno nezmožnost delovanja. Takšno zakrivanje se med drugim dogaja tako, da mnoštvo individualnih anksioznosti, ki nastajajo kot posledica ekonomske negotovosti in ujetosti v svet brez prihodnosti, osredotoča na konkretnega, čeprav namišljenega sovražnika. Ko govori o veliki spremembi sveta, ne da bi sploh videla dejanske družbene antagonizme, ki slednjo onemogočajo, zgolj perpetuira nezmožnost konca, v katero je ujeta. V tem pogledu se zdi, da so celo neoreakcionarji (https://cup.columbia.edu/book/making-sense-of-the-alt-right/9780231185127) – druga veja alternativne desnice, ki za svojega sovražnika postavlja *katedralo* – bolj progresivni kot tisti, ki konstruirajo kulturnega marksista. Kljub temu, da je njihova politična agenda dejansko vrnitev v monarhično strukturo šestnajstega stoletja.

Za konec dodajmo še, da politični diskurz desnice, ki se konstruira skozi kulturni marksizem, do neke mere razkriva šibkost levice, saj opozarja na realne težave, s katerimi se ta sooča. Vendar pa je situacija ravno obratna, kot jo predstavljajo teoretiki zarot. Levica nima alternative, nima novega svetovnega nazora in nima nikakršne ideje, kako bi svet spremenila. Levica nima dolgoročnega načrta ali strategije. Če pogledamo iz njenega zornega kota, je glavna težava kulturnega marksizma ravno ta, da ne obstaja.

https://www.alternator.science/en/long/kdo-se-boji-kulturnega-marksista/